

**DVOJEZIČNO
POUČEVANJE
V SENIŠKOJ
ŠAULI
STR. 2**

**NAMESTO
CUKROV –
PRAZNI
PAPIRDJE
STR. 4**

Porabje

ČASOPIS SLOVENCEV NA MADŽARSKEM

Monošter, 12. januarja 2006 ☼ Leto XVI, št. 2, cena: 50 Ft

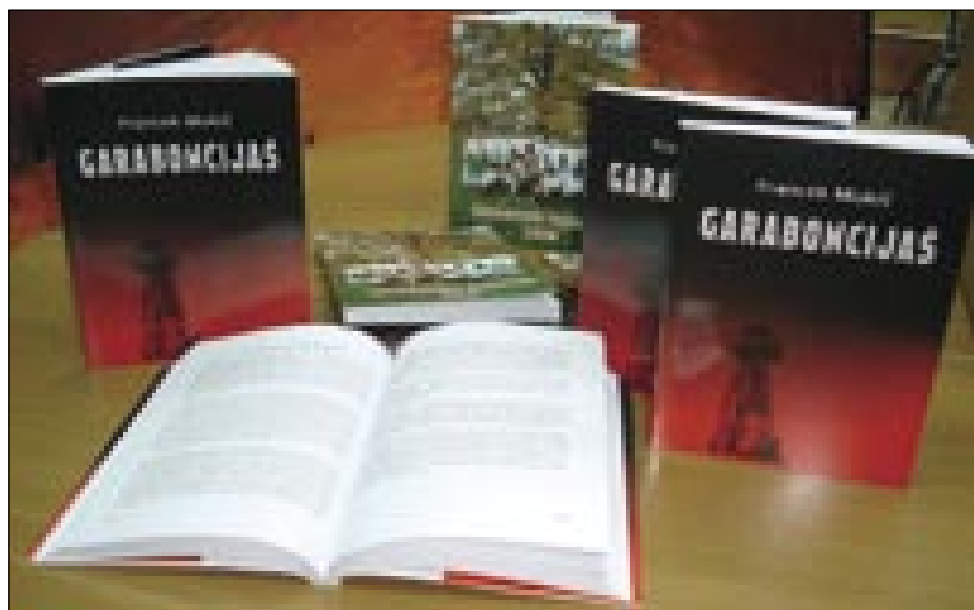
Porabski knjižni dar 2006

GARABONCIJAŠ – ČRNOŠOLEC, KI JE ŽIVEL (IN UMRL) V SOVRAŽNEM ČASU IN PROSTORU

Če bi se lotil predstavljanja Porabskega knjižnega daru na enak način kot leto poprej, potlej bi moral začeti s Slovenskim koledarjem 2006 in končati s književnim delom. Vendar – sem prepričan – imam dovolj razlogov, da obrnem vrstni red in povem nekaj več o prvem porabskem romanu *Garaboncijaš – Črnošolec*, avtorja Franceka Mukiča. Dvoje narekuje tako ravnanje: ker so Porabski Slovenci prvič in v svojem nadnarečnem jeziku dobili svoj roman, in drugo, zaradi aktualne vsebine, ki zaradi sedanjosti posega v preteklost in se spleta v povescu aktualne porabske stvarnosti, tudi v letu 2006. Romana ne poznam samo po tem, kaj je napisal urednik Milan Vincetič, niti po tem, kar mi je v pogovoru povedal Francek Mukič, ampak iz prebiranja in priznam, da mi je – Goričancu – narečje povzročalo kar nekaj preglavic.

V *Garaboncijašu* se zgodba suče okoli nepojasnjenega, skrivnostnega uboja *Marcija Lončarja*. Več ljudi je bilo, ki bi lahko v tistih do skrajnosti konfliktnih časih, neposredno ob stičišču treh različnih svetov – na Gornjem Seniku – ubili vihravega in tudi naivnega mladeniča, čeprav bi oznako *naivnega* postavil v drugi plan. Čeravno tudi to drži, je umrl zaradi ljubezni.

»Tokrat imamo pred sabo prvi pravcati roman, ki se ne dotika le (pričakovanih) et-

nografsko-zgodovinskih značilnosti zamejske pokrajine, v kateri se odvija prepletajoča se zgodba, temveč v romaneskni strukturi spregovori o svinčenih povojnih časih v tem kar pozabljenem slovenskem kotu, ki je bil, kljub svoji majhnosti, v navzkrižju tako madžarsko-sovjetskih kot jugoslovanskih interesov. In prav ta, za večino Porabcev usoden preprič, je sidrišče te pripovedi, ki s svojimi lovskami sega tudi do (še danes) nerešenih vprašanj narodnostne politike na Madžarskem.» (Milan Vincetič)

Francek Mukič pravi, da je zgodbo *Črnošolca* nosil v sebi dobra tri desetletja, in sicer kot temeljno vprašanje, »kje so vzroki, da Porabski Slovenci izumiramo. Črnošolec je simbol – to smo mi, Porabski Slovenci.

Črnošolec je ene vrste *Faust*, ki je iz različnih vzrokov svojo dušo prodal hudiču. Ne zato, ker bi tako želel, ampak so ga v to prisilile okoliščine; tak je Marci – po duši dober človek, ki mora umreti tudi zaradi vstrajanja pri slovenstvu.« Na vprašanje, ali je črna le romaneskna podoba avtor odgovarja: »Ni podoba črna, črna je realnost, ki jo moramo videti s pravimi očmi.«

Garaboncijaš – Porabska legenda, je izšel pri založbi Franc-Franc, skupaj z Zvezo Slovencev v zbirki Med Muro in Rabo, urednika sta Milan Vincetič in Franci Just, založnik napoveduje za letošnje leto izdajo v knjižnem slovenskem jeziku, v katerem je pravzaprav napisan. Za prevod v porabski nadnarečni jezik je poskrbel avtor sam, ki se je pri tem soo-

čal predvsem s pomanjkanjem ustreznih izrazov.

Slovenski koledar 2006 vsebino izpričuje že v podnaslovu: Letopis Slovencev na Madžarskem. Urednica Marijana Sukič je k sodelovanju pritegnila dosedanje in nove avtorje, ki so napisali vsebinsko aktualne in tudi zanimive prispevke v knjižnem jeziku in narečju, ki jih dopolnjuje bogata fotokronika, koledarski del pa fotografije pestrega porabskega vsakdana.

Urednica je uvodnik nasloвила *Leto naše slabe volje*, ker se je neobetavno začelo tako za medije kot druge, ki so soodvisni od denarja madžarske države. To je ob obisku v Porabju povedal tudi predsednik dr. László Sólyom, ki je kot prvi madžarski politik povedal, da namenja Madžarska desetkrat manj denarja za Porabske Slovence

kot Slovenija daje za dejavnosti prekmurskih Madžarov. Presodite, ali je tudi (samo) zaradi tega pogled urednice na fotografiji v koledarju – tako zaskrbljujoč! V razdelku o narodnostnih temah piše Marko Sotlar, slovenski generalni konzul v Monoštru, in opozarja na temeljne probleme Slovencev na Madžarskem, kjer je na prvem mestu neuresničevanje sporazuma o enaki zaščiti Porabskih Slovencev in prekmurskih Madžarov. Tudi Geza Bačić se kot »stari prijatelj« Porabskih Slovencev loteva perečih problemov na osnovi razprav na sejah mešane manjšinske komisije in poudari: »Tudi sicer moje izkušnje potrjujejo, da Madžarska ni bila preveč radodarna do urejanja manjšinskih vprašanj nikoli v preteklosti.« Do poglavja *Nekoč in danes* so še prispevki ob 15. obletnici Zveze Slovencev, enaki obletnici Slovenskega društva v Budimpešti, avtorice Irena Pavlič; Sprehod po razstavi je nasloвила prispevek Katarina Munda Hirnök, ki piše o treh razstavah v novi etnološki hiši v Ljubljani; in razprava Valerije Perger Vprašanje jezika – porabski kontekst – materinščina staršev. Glede na ostale aktualne, pomembne in zanimive tekste, v knjižnem jeziku in narečju – podrobneje o Slovenskem koledarju 2006 v prihodnji številki Porabja.

Ernest Ružič

Dvojezično poučevanje v seniškoi šauli

Od lanskoga septembra mau se na seniškoi osnovnoj šauli mlajši v prvom klasi včijo dvojezično. Tau pomeni, ka se včijo določene predmete (tan-tárgy) vogrski pa slovenski tő. O tom je ravnatelj *Tamaš Časar* gučo.

• *Ka vas je motiviralo, zaka ste uvedli dvojezični pouk v šauli?*

»Tau bi leko najprvle poglednili s strani asimilacije. Zatok, ka se manjšina celau asimilira, tau pomeni, prejkvzeme vogrski jezik, šteri je krepši. Krepši je pa zatok, ka tū živemo, tū odimo delat v vogrsko

tisti stariške, štera deca je zdaj začnila prvi klas.«

• *Ka tau pomeni, ka se deca vči dvojezično?*

»Polonje tisti predmetov, ka se včijo, se včijo tūdi slovenski. Tau pomeni, ka se včijo slovenščino kak učni predmet, zvūn toga pa se eške včijo slovenski spoznavanje okolja, tehniko, telovadbo, petje pa risanje. Tau je zdaj v prvom klasi. Tadale mo pa eške vidli, kaše školnike mo meli. Ali pa do se mogli navčiti slovenščino tiste lerance, štere zdaj ne vejo.

8. decembra smo bili v Petrovom seli (Szentpéterfa), tam

Slovenščino pa slovenske reči učenci itak ponavljajo. Gnake reči naprej pridejo pri različnij predmetaj. Povejmo na slovenskoi vōri gučijo o poljetju, o šauli, o poletni časaj, pa tau te pa nazaj pride na vōri pri spoznavanji okolja pa tak tadale. Deca sir ponavljajo. Pa etak se navčijo besede.«

• *Kak je zdaj s financiranjem?*

»Iz Slovenije, iz matične države ne dobimo peneze, liki uni dajo bola knjige. Samo ka mi ne včimo gnako kak uni, tak ka te knjige mi moramo predelati, oziroma na podlagi tega napisati nauve.

Drugo je tau, ka narodnostne šaule, štere včijo dvojezično, na Ministrstvu za šolstvo leko dajo prošnjo za financiranje. Naša šaula je prva lejta tő dala pa smo dobili, depa so pravli, ka bi nam nej ojdlo. Zatok so dali, ka sta na Vogrskom samo dvej slovenski šauli, naša pa števanovska. Nemški, hrvaški pa drugi dvojezični šaul več geste. Zdaj, ka smo mi tő dvojezični, nam

že tő odi financiranje. Trbōlo de na knjige, pa na tau, ka tiste lerance pa školnike, štere ne vejo slovensko, do se malo mogle navčiti, ka sledik do te leko včile kemijo, fiziko pa drugo tő dvojezično.

Zaistino povedano, tau učenje bi se moglo že začniti doma, v držini. Mi smo tomi nej krivi, ka je takšna družba pa življenje, ka je materna rejč prišla v ozadije. Zatok probamo v šauli vse več navčiti.«

Eva Lazar, leranca v prvom razredi, je pravla, ka mlajši leko kaj povejo v domanjoj rejči tő. Tau njim tő dopisti, ka tau je tő naša rejč. Mlajši se zdaj eške veselo včijo dvojezično, pa se njim vidi.

Vūpajmo, ka tak bau tadale tő, pa do dobro znali gučati slovenski.

Učiteljica Eva Lazar v 1. klasi, gda so je gorpoiskali gostje iz Budimpešte

okolje, zatok se moramo dostikrat vogrski pogučavati. Tau se je pokazalo tūdi v držinaj. Ne pogučavljajo se več slovenski kak prvlle.

Zatok smo brodili, ka bi morali v šauli kaj narediti, ka bi deca bole znala slovenski. Za tau je šaula že več kaj naredla, ka do tega mau smo tő včili slovenščino, 5 vōr na keden, meli smo pa mamu kulturne skupine, depa smo mislili, ka eške več moramo narediti. Odlaučili smo se, ka mo včili dvojezično. Tau je spodbujala tūdi samouprava, manjšinska samouprava, mogli smo pogledniti, ka vse mamu cūj tomi, kaše školnike, lerance, štere znajo slovenski.

Potistom smo vleti vkūper pozvali stariše pa njim tapovedali, ka baude. Tau so bili

je dvojezična hrvaška šaula. Uni že tri razrede majo, v šteraj tak včijo. Mamu stike s slovenskimi šaulami, tūdi s prosenjakovsko šaulo, gde že duga lejta včijo dvojezično.

Zdaj je pri nas tak, ka te predmete, ka sam prvlle povedo, včijo lerance polonje vogrski, polonje pa slovenski. Letošnji prvi klas vči največ Eva Lazar, ka je una gé razredničarka, pa eške Ibolya Neubauer pa ge. Najbola važne besede se navčijo vogrski pa slovenski. Gda do deca že znali pisati, te pa eške napišejo tő. V šaulskom zakoni pa je napisano, ka deca leko tak nazaj povejo, odgovarjajo, kak je njim bola na léki. Ali vogrski ali slovenski. Ge vūpam, ka prvlle ali sledik zat naprej pride, ka deca znajo dobro gučati slovenski tő.

ENKRATNO KULTURNO DOŽIVETJE V MARIBORU

Dogajanja pred božičem in novim letom so bila tako bogata in pestra, da o nekaterih v božično-novoletni številki niti nismo pisali. Vsekakor bi pa bilo narobe, če bi šli mimo dogodka, kot je bil obisk Porabcev v Mariboru, 16. decembra 2005, ki ga je organizirala Valerija Preger, višja svetovalka za porabsko narodnostno šolstvo, stroške kulturnega popoldneva pa je kril Zavod R Slovenije za šolstvo. Ne dogaja se namreč često, da se cel avtobus Porabcev napoti v mariborsko gledališče. Vabilo na Cankarjevo dramo Hlapci je veljalo za vse porabske učitelje, vzgojiteljice, kulturne delavce, pridružili so se pa nam tudi nekateri dijaki monoštrske gimnazije in učenci gornjeseniške osnovne šole.

Prvo presenečenje smo doživeli, ko nas je v Mariboru pričakala akademikinja prof. dr. Zinka Zorko, ki je preživela celo popoldne z nami, še več! Bila je naša »vodička« po mestu. Težko bi našli turističnega delavca, ki bi znal več povedati o Mariboru. Več podatkov mogoče že, toda več in bolj iz srca težko.

Drugo presenečenje nas je doletelo v neposredni bližini mariborske stolnice, kjer nam je gospa Zorko pokazala ploščo v spomin na obisk papeža Janeza Pavla II. Pogovor je nekako nanesel na prekmurskega rojaka, pomožnega škofa Jožefa Smeja. In glej, naključje! Iz nasprotne stavbe je stopil gospod Smej. Po zaslugi Franceka Mukiča (hitro je stekel za njim) smo gospoda škofa za nekaj minut zadržali v naši družbi in skupaj zapeli dve, božiču primerni pesmi.

Piko na i je pomenila gledališka predstava v Slovenskem narodnem gledališču Hlapci.pdf Ivana Cankarja. Čeprav bi iz podaljšanega naslova (pdf) lahko sklepali, da gre za sodobno priredbo Cankarjeve drame, smo se ob začetni sceni malo presenetili. Nikakor nam pa ni bilo žal, da smo si ogledali prav to predstavo, kajti bistvo drame – tudi v moderni priredbi, z uporabo sodobne tehnike, z nekaterimi elementi sočasne slovenske politike – ostane nespremenjeno, večno veljavno: Narod si bo pisal sodbo sam, ne frak mu je ne bo in ne talar!

Hvala gospe Preger za organizacijo, Zavodu za šolstvo za finančno pomoč. Vsi udeleženci upamo, da nas podobna doživetja čakajo tudi v letu 2006.

M. Sukič

VABILO

Razstava amaterskega slikarja
JOŽEFA KERNÁ

v Slovenskem kulturnem in informativnem centru v Monoštru.

Otvoritev: 13. januarja ob 18. uri.

Razstavo bo otvoril: Ferenc Čuk

MEGHÍVÓ

KERN JÓZSEF, amatőr festő kiállítás
a Szlovén Kulturális és Információs Központban.

Megnyitó: 2006. január 13-án 18 órakor.

Megnyitja: Csuk Ferenc

Agi Hanžek

DOLENCI, ŽUPNIJSKA CERKEV SV. NIKOLAJA

Na prelepem mestu stoji farna cerkev v Dolencaj; od nje se na vse kraje vidi gorički svejt. Vejmo, ka je tam že dolgo nazaj stala cerkev, posvečena sv. Nikolaji. Tak oprvim guči zapis iz 1331 o svečeniki pri sv. Nikolaji nad Hodošom (*sacerdos de Sancto Nicolao de Hudusfeu*). Kraj se bole prav imenuje-

kev mogla biti menša ali pa je bila tak ali ovak poškodovana. Ne vejmo, gvüšno je samo tau, ka so jo te na novo zozidali, pa kak mo vidli, se je tau kesnej še večkrat godilo.

Če vküp potegnem: navčene oči leko prepoznajo v južnomi vhodu indašnji gotski stranski portal, ka ga takši, iz žutoga

seni in je mogo biti poslikani. Dolenska cerkev je bila strašno zbantüvana v 17. stoletji, najbole 1683 tak, ka je od nje malo ostanolo. Nej dugo po törskoj nevoli, leta 1699, so farani cerkev popravli, vizitacijski zapis iz sredine 18. stoletja (1756) pa poroča, ka je v celoj cerkvi biu raven lesen strop (plafaun). Dolenska cerkev je leta 1776 po vouli in s pomočjo grofice, vdove po

sv. Ladislav, te pa Ana, štera vči malo Marijo, na drugoj strani pa Jožef z Jezuškom. Gori na atiki sta postavljena ešče dva jako lepiva angela; na lejvi je z vagov v rokaj Mihai, na desni pa bi leko biu Gabriel. Poleg teh je ešče neka menših angelčkov, pa ranč tak lepo zrezlanih lesenih svečnikov. Vse to kaže, ka je mogo tü biti na deli dober mešter, šteri bi lejko prišo iz

ešče strop kcuji. Malarije po našomi mišljenji nemajo ekstra umetniške vrednote. Malarska manira je bole ljudska, ka pa ne pomeni, ka nede najšla poti do vernikov. Tak, kak si ga je zamislo župnik Viljem Hribernik, ma v oltarnom predeli na severnoj steni Križanje, na južnoj prilike iz pripovejsti iz legende patrona sv. Mikloša, na völb pa so štirje evangelišči s sv. Trojico

Farna cerkev sv. Mikloša v Dolencaj iz jugovzhoda
(foto: Janez Balažic)

le 1370, de je guč, ka se me ovak pravi Dolenci (...*Zentmiclos alio nomine Dolynch*). Trbej pa povedati, ka od toga, kakša je bila tista prva cerkev, gnesden ne vidimo dosta.

Lüdska pripovejst pravi, ka je cerkev v Dolencaj 1543 dau v zaoblübi gor postavli nekši grof, piso pa naj bi se Nikolaj Malakoczi. Njemi je pretila nevarnost od divjij svinj; vujšo pa jim je tak, ka je na drevo splezo: zatau, ka je preživo nevol, je njemi dosta do toga bilau, ka spuni zaoblübo in v Dolencaj postavi gor cerkev. Mislimo si, ka je tistoga časa starejša cer-

peščenjaka vö sklesani falati sestavljajo. Tak mislimo, ka je te mogo že pred Malakoczijovim zaoblübnim zidanjom stati in bi po formi leko biu iz 14. stoletja. Na tau misel še kcuji tirajo na zvünskoj strani prezbitoriuma štirge, ednok zdignjeni kontrafori (oporniki). Po tomi, kak smo pravli gotskij falataj, si leko tak vözbrodimo, ka je mogla prva gotska cerkev trno lepo zgledati. Precik dugi je mogo biti kouroš, pravimo leko, ka je meu eno pa pau völbano ednoto stropa v prezbitoriji, v hajovi pa je znankar te biu le-

Pogled na novo poslikavo in glavni, trno kvalitetni baročni oltar iz ok. 1776
(foto: Janez Balažic)

gračkomi (gornjelendavskomi) gospoudi Leopoldi Nádasdyji dobila novo podobo. Napravli so jo po baročnomi mujštri: notri je dobila trdne stene pa baročne völb, nova okna, na vöni pa viski zidani zapadni zvonik.

Poleg starij gotskih falatov, med šterimi vö stopa kamniti portal, vela ekstra spomniti na glavni cerkveni oltar iz ok. 1776, šteroga je tü darüvala Nádasdyjeva grofica. Tau je takši steborni oltar, šteroga v sredini krasi historistični kejp Marije z detetom v rokaj, više je olnati baročni kejp patrona sv. Mikloša, trno viska kvaliteta pa zaznamüvle kipe; na zvönkij strani sta s vsakše strani po eden vogrski svetnik, mislimo ka sv. Štefan in

Štajerorsaga. Ob toj umetni ni moremo spomniti še na olnati križov pot, znabiti delo dobrega malara tü.

V časi zadnjoga župnika Vili jema Hribernika je cerkev bila dostikrat popravljana; zadnje, ka je včino, je, ka je lani po njegovom vsebinskom plani malar Branko Duh, doma z Malečnika pri Maribori, poslikal sčista vse stejne, pa

v sredini, nad samim oltarom pa blajženi Anton Slomšek. V hajovi so na völb štirje cerkveni vüčitelji, Oznanenje, poleg pa ešče drugi svetniški motivi. Moremo pa kcuji povedati, ka pod vsakšo malarijo ekstra piše, štera familija jo je špenderala. Vredno izleta, pa premisleka!

Janez Balažic

RADIO MONOŠTER

UKV (FM) 106,6 Mhz
Od pondejlka do sobote
od 16. do 17. vöre, v nedelo
od 12. do 14. vöre.

OD SLOVENIJE...

Novoletna poslanica predsednika države Janeza Drnovška

Predsednik države Janez Drnovšek je v novoletni poslanici na Televiziji Slovenija državljanom in državljanom zaželel »čim več lepega, da bi se jim uresničile želje, da bi preživeli mirno leto, da bi bili veliko skupaj s tistimi, ki jih imajo radi, da bi mirno preživeli in da bi znali ceniti enostavne stvari v življenju«. Poleg tega pa je spregovoril tudi o svoji 24-letni hčeri, s katero javnost doslej ni bila seznanjena.

»Ni vse v denarju, veliko pomembnejšega je,« je povedal Drnovšek in dodal: »Veliko lahko nudite sami sebi, veliko vam lahko nudijo vaša družina, prijatelji, pa tudi ljudje, ki jih ne poznate. Drug drugemu moramo pomagati, in če se bomo tega držali v letu 2006, potem me ne skrbi ne za vas ne za Slovenijo, za nikogar,« je dejal predsednik države. Glede svojega dela je Drnovšek pojasnil, da bo poskušal biti čim bolj aktiven. Spregovoril je tudi o svoji 24-letni hčeri, skladateljici Nani Forte, s katero naj bi se prvič zares seznanila ob predlanskem božiču. »Vesel sem, da sem po tako dolgem času srečal svojo hčerko. Žal mi je, da to ni bilo že prej, vendar tudi sedaj je bolje kot nikoli.«

Tri žrtve božične tragedije

V gneči, v noči na 24. december, je pred lokalom Lipa v Spodnjih Pirničah množica do smrti po-teptala dve mlajši dekleti, stari 15 in 17 let, tretja pa je 27. decembra zaradi hudih poškodb umrla v ljubljanskem Kliničnem centru. Pred lokalom se je namreč zbralo več sto ljudi, ki zaradi gneče niso mogli vstopiti, saj je bil že poln. Varnostniki jih zato niso spuščali v lokal, v gneči je popustila varnostna železna ograja. Tragedija je sprožila val kritik na račun lastnikov lokala, policije in inšpekcij. Kriminalisti so že 25. decembra odvzeli prostost lastniku lokala Robertu Tomažu Zavašniku, 27. decembra pa je preiskovalni sodnik tudi odredil pripor zanj.

Za svete tri krale

NAMESTO CUKROV – PRAZNI PAPIRDJE

Za nas mlajše so bili »sveti trije kralji« za časa bojne žmetno čakani svetek. Pa nej zavolo trej kralov, liki zaradi cukrov, štere smo na te svetek doj pobirali s krispana. Tistoga cajta smo mlajši cukre bole rejdko leko geli, vej so se nej gdakoli po bautaj daubili. Cukre za božič so naši stariške leko kupili samo v slaščičarni. Pravlo se njim je »szaloncukor«, štere je moja anju po večeraj, gda smo mlajši odišli spat, zasūkala v svileni papir. Toga je najoprvin s škarcami mogla narezati, gda je pa cukre notri zasūkala, je ešče gor zvezala bejli kunec, ka ga je te leko obejsila na drejvo. Tak je gor navezala tudi okrougle kekse z lüknjov pa tudi te pripravila za krispan. Leko pravin, ka smo za toga volo meli vsikšo leto rejsan bogato okrašeno drejvo z raznimi dobroutami.

Božično drejvo smo meli vsigdar gori na klaviri v dnevnoj sobi. Vsikši den sam ga odla gledat, preštejvat cukre pa kekse pa pouleg so se mi cedila sline. Naša dekla Mimika se je vsigdar od srca nasmejala, gda je vidla, kak žalostno idem v z dnevne sobe. Vej sam se cukrov nej vüpala ranč tekniti, gé pa, ka bi si šteroga doj vzela, ka prej »andjalka ali Jezuška vse vidi«, pa je tou velki grej. Moja anjuka je pravla, ka za tri krale dobimo vsi enako število cukrov.

Najbole se je do trej kralov veselila naša dekla Mimika, vej njoj je moja starejša sestra pravla, ka njoj nej trbej dnevne sobe pucati, ka de prej vsikši den tou ona opravila. Tak je tudi bilou. Naš papa je pa večkrat povalo sestro Bōžiko, »kak je zadnje čase vrla, ka tak rada pospravla dnevno sobo«.

Tak se je po obōdi za trej kralov cejla držina odpravila gor na štuk, ka smo dol-

pobrali božično drejvo. Ges sam se že nej mogla včakati, pa sam se od nervouze pa pričakovanja obeda komaj teknila.

Hát, pridemo gor, pa začnemo drejvo razderati. Najoprvin tiste zlate pa sreberne žnjaure, te razne drüge okraske, na konci pa kekse pa cukre.

»Anju, poglente! S toga papira je pa cukr lekar vöspadno!« se je začüdivo moj mlajši brat Kalman. »Jej, pa te je tudi prazen!« pravi znouva.

»Pa te tudi,« pravi moja sestra Bōžika fejest začüdivana.

Kcuj stoupi anjuka pa začne povrsti primati gor obejšene cukre, na žalost, na mojo velko žalost, sam skouz skuznate oči pitala: »Anjuka, ka smo nej bili vrli pa je Jezušček cukrčke vö poubro? Ges sam bila vrla, tak ka sam ranč ednouk nej vujšla k Hažajovim!«

»Tou je zatou napravo, ka si zadnjič od serviza talejr potrla!« je pravla moja vrla sestra Bōžika, štera je bila rejsan tak vrla, ka je vsakši den pospravila dnevno sobo.

»Szégyen, gyalázat,« je pravla moja anjuka. »Šteri od vas je bio tak požrejšen pa nepošten, ka je gledlo samo na svoj hasek? Kakši Jezušček? Jezušček je dober pa pošteni, on toga ne bi napravo! Tou je napravo tisti, šteri de mogo pri spouvedu povedati te svoj grej desete božje zapouvedu!«

»Vala Bougi, ka tou nemo ges!« je pravla naša dekla Mimika. »Dobro, ka sam v tom časi nej ojdla gor pospravlat!«

»Bōžika! Ti si tak rada odla gor! Geli? Pa ti si tudi cukre vöpogejla, papire pa nazaj zasūkala, ka naj tak zgleda, ka so cukri eške notri. Kak si tou leko napravila našoj maloj?« (mislo je mene brat)

Rdeča v obraz je več nika nej tagila, samo v pod je gledala.

Drügi den je šla v cukrászdo pa je kúpila cejlo kilo cukra za svoje pengōje pa se nam je vsem opravičila. Ges sam njoj nej odpistila!

»Meni tej cukrčkov nej trbej! Te je nej Jezuška prineso! Nej smo tem cukrčkom popeljvali na božič »Sveto nouč« pa molili! Sama si je pogej!« sam v čemeraj pravla. Pa tudi sama se jih nejsam teknila pa tudi drügi nej.

Po več kednaj sam je najšla v omari, v papirnatoj vrečki, že raztoplene pa vküper zgrablene. Tak so se raztou-

pili tudi moji čemerje pa žalost na te dogodek.

Zdaj po več deset lejtaj se toga ešče itak spoumnim pa živo vidim tiste prazne papire brezi tak zaželeni cukrčkov. Cukrčke sam mejla strašno rada. Samo te bi gejala! Zatou tudi rada mlajšim delim vsigdar cukrčke, ka je tou ešče nindri v meni. Vej jih tudi zdajšnji mlajši radi gejo pa vala Bougi, ka jih majo.

Marija Rituper

Pripovedi iz Muzeja Murska Sobota

Alojz Eberl

V Muzeju Murska Sobota ma svoje vcejlak posebno mesto **Alojz Eberl**, slikar, steri vela za prvoga sobočkoga slikara. Na, trbej prajti, ka je v Soboto prišo po dujoj pouti iz Austrije, boukše povedano, iz Bečkoga Novoga mesta. Tam se je **naroudo leta 1822**. Že kak trno mladi pojbič je pokazo, ka se v njem skrivle talent. Svoje **prve kejpje** je nasliko že **1831**. leta. Zavolo toga je odišo študejrat na Akademijo. Dapa nej je zgotouvo. Püsto jo je in grato soldak. V toj njegovej soldačiji je naredo dosta kejpov soldačije in bojne. Gda njemi je soldačija zavolo držine više prišla, je grato cesarski financar. Tüdi ta nouva služba ga je pelala po cejloj Monarhiji in na tej potaj je vsigdar malo in sliko. Njegov

Pri Murski Soboti, ok. 1880. Akvarel na papirju

va pout financara se je za vsigdar stavila v **Soboti**. V njou je prišo **1873**. Tü je ostano z držino do svoje **smrti leta 1887**.

Kak cejli žitek je v Soboti kcuj slüžbi tō sliko in tak je gratalo dosta slik, ka so gratale pri Ledavi in Muri. Njegovej čeri **Angeli (mrla 1956)** se moramo zavaliti, ka je skrb mejla za očove kejpje pa je leko gnesden poglednemo v sobočkom muzeji. Prejk **360 narisani pa namalani kejpov** nam majo na brigi. In vsikša nosi v sebi svojo pripovedjst.

Miki Roš

IZ MERKE V SAKALAUVCE PA NAZAJ V MERIKO

Nas je sedem mlajšov bilau. Kak Vaugri pravijo, sedem kak hūdi. Dapa tau je samo tašen gunc. Vse sedem smo dekle bile. Najprva je bila rojena 1915. leta, druga 1918., tertja 1922., štrta 1925., peta 1930., šesta 1936., sedma pa 1938. leta. Ta slejdnja sam bila jas. Nejsmo tak na gausta prišli, liki po lejtaj se nas je dunok sedem vkūpnabralo. Dvej sestri sta se v Meriki narodile, mi drudje pa v Sakalauvci.

Nej je léko bilau starišom telko decé gorazraniti. Tistoga ipa je eti trno velko srmastvo bilau. Iz naše vesi je vejndrik vsevkūper samo osem ali deset lidi delat ojdlo v dovanovo fabriko ali k gateri, gde so žagdile rejzali. Nistrni

so pri bogataj židovski familijaj služili kak lapci ali dekle. Drugo lūstvo je pa grūnt delalo, ka so vleti pripauvali, iz tistoga so vzimi živeli. Lūstvo je dosta delalo pa žmetno, de je pa dun dosta bola veselo bilau kak zdaj, gda vse mamo. Ženske so prele vzimi, moški so drvenke pa košare pleli. Sausedje so do eden drugoga šli. Vzimi smo perdje čejsali, goštjice lūpali pa lejpe pesmi popejvali.

Moja najstarejša sestra je 1931. leta, gda je 16 lejt stara bila, tanazaj v Merko odišla. Te nas je že pet mlajšov bilau, pa smo nej dosta mesta meli v rami, ka je nej velki bijo. Zatok, ka je tam bila rojena, si je stejla svojo srečo tam ziskati. V Meriki je štiri lejta služila, po tistim je spoznala enoga mladenca. Njegli oče je Vogrin bijo, mati pa Slovenka iz Sakalauvec. V dvajsetom leti se je oženila. Iz njenoga zakona so se narodili štirdje mlajši, tri dekle pa en pojep. Par lejt so živeli v Chicagoni, po tistim so se zmufali v Michigan. Tam so si rame naredli iz lesa. Tisto

je bilau najfalejše, ka je tam dosta goštjé bilau, stera so eštje nej mela verta, zatok si je vsikši telko lesa zoseko, kelko ma je potrebno bilau. Gda so si ram vret djali, te sta delat šla. Sestra v lederno fabriko,

Ona je trno dobre pa vesele nature bila. Par lejt je sama živela, po tistim pa je spoznala enga človeka, steri je Polak bijo. Bijo je sodački veteran, ka je dugo služo v Koreji. Z njim je dvakrat prišla domau,

za tvojo zdravje, leko raka dobiš.« Ona je pa odgovorila: »Vej pa dun nede mene lovijo.« Nej dugo potistim je najstarejša sestra pisala iz Merike, ka je ta njena či betežna, raka ma. Dvej leta se je mantrala po špi-

talaj, te je že raka mejla po cejlom tejl. Tak je dolaposenila kak praporni koren. Mati go je v rokaj nosila kak malo dejte, nej je več vagala kak dvajsti kil, gda go je dūša tanjala. Slejdnja njena rejč je bila: »Moj dejdek so tū pa mo jas z njimi išla.« 1979. leta je mrla, samo je 41 lejt je stara bila. Tau je trna velka žalost bila mojoj sestri. »Tak sam mislila, gda sam go mrtvo v rokej držala, ka se mi srce razpauči. Pa te sam si mauč vzela pa sam

Jezero (tó), pri šterom je sestra mejla svoj ram

gde je trno težko delo bilau. Takše mišice je mejla kak kakšen bokser. Navekše je vnoči delala, ka je deco trbelo vreda meti, zazrakoma v šaulo pelati pa popodneva domau pripelati. Mož je pa podnevi delo. On je velki djager bijo, dosta je po djagariji ojdlo, največkrat na konci kedna. Pa nej zaman, ka je na pau Vogrin bijo, je trno rad vino pijo.

Sestra je mlada devica (vdova) ostala, mauž je 48 lejt star bijo, gda je infarkt daubo. Ona je leto dni mlajša bila od njega. Njini mlajši so že vsi oženjeni bili pa svoje familije meli. Nej je v caglost spadnila, ka je fejt vōrna bila. Eštje tisto leto, gda je moža pokopala, je domau k starišom prišla. 31 lejt je minaulo od tistoga, ka je odišla. Jas sam go te oprvim vidla živo. Obadvej sva jokale od veselja. Jas sam eštje nej na svejti bila, gda je ona odišla, njena najstarejša (h)či je dva mejseca starejša bila kak jas. Po takšom dugom časi je tak slovenski pa vogrski gučala, kak če bi nigdar nej kraj od daumi bila.

lejpe cajte smo vkūp meli. Nej je lagvi človek bijo, samo tau je baja bila, ka je nej sto trno delati. Lejpo penzijo je emo, zatok se je vkrajvzejo od dela. Zazrankoma, gda je gorstano, je najprva njegva rejč bila: »Ženska, ka va gnes delala?« Sestra je velke lampe mejla pa trno čemerna bila, ka moški pa ne vej si delo najti, pa ma je engliški prajla: »drek«. Vzejo je dva-tri glaža pira pa je tadola išo do jezera (tó), gde so bile vrbe pa je tam v sejnci sejdo. Pa tau je tak šlau den do dneva. V trno lejpoj mesti so se držali. Gda sva z možaum 1986. leta na gledanji bila pri njij, smo se po tom jezери s šiftom pelali kakšni 150 km.

1972. leta so vse sestre domau prišle, najstarejša tō, ka so te naš oče trno betežni bili. Te sam oprvin vidla sestré čer, stera je telko stara bila kak jas. Njej se je pri nas v Sakalauvci trno vidlo. Meni je pravla: »Ti si moja mala tetica«. Edno se mi je nej vidlo pri njej. Fejt je kadila. Moja tretja sestra ji je večkrat pravla: »Ka pa tau delaš? Vej je pa tau nevarno

si mislila, baug mi go je dau, baug mi go je vkraj vzejo. Pa sam se pomirila v srci,« mi je potistim pisala.

Potistim sva se eštje gnauk srečali. 1986. leta, gda smo bili na gledanji v Meriki, smo se pelali v Michigan. Gda smo slobaud djemali, me je k sebi stisnila, kak če bi znala, ka je tau naja slejdnjo srečanje. Pisale smo si na leto parkrat. 1992. leta februara mi je pisala: »Vejš, nika me drega, ne vej, ka. Bila sam pri doktoru pa mi je tak pravo, ka je tau nej nevarno, ka tau operacijo z lezerom naredijo. Dva-tri dni mo tam, pa mo te leko domau išla.« Tau je njeno slejdnjo pismo bilau. Notra je legla v špitla, so go prejkpoglednili pa ji najšli te strašni beteg, raka. Tri mejsece je trpala pa jo je te Baug k sebi vzejo. 77 lejt je stara bila.

Gda sam 1999. leta bila v Meriki pri drugi dvej sestraj, smo se pelali na cintor gde vsi počivajo. Ona, njena (h)či, prvi pa drugi mauž.

E. Sukič

... DO MADŽARSKE

Novoletna poslanica predsednika države

Novoletna poslanica predsednika države Lászla Sólyoma je pri nekaterih desničarskih strankah in organizacijah naletela na ostre kritike. Predsednika so kritizirale predvsem zaradi tega, ker se ni ravnal po praksi svojih predhodnikov, ki so novoletno poslanico oddržali takoj po polnoči ter pred madžarskim državnim praporjem. Z vsebino poslanice, ki prav tako ni bila tradicionalna, so se strinjale vse parlamentarne stranke. »Ponosen bi bil na to, če se na Madžarskem ne bi dalo zmagati na volitvah s pomočjo negativne kampanje. Vidim veliko znakov, da so se ljudje naveličali, da politika deluje na osnovi t. i. slike sovražnika,« je povedal med drugim predsednik, ki je poudaril, da bodo na volitvah tekmovala demokratične stranke. Po njegovem mnenju, katerakoli bo dobila volitve, ne bo države popeljala v pogubo.

Tudi na Madžarskem obvezna zimska oprema

Meteorološka služba napoveduje na Madžarskem večkratno in obilno sneženje tudi januarja in februarja, zaradi tega je po odredbi Ministrstva za gospodarstvo in promet od 1. januarja obvezna zimska oprema (snežne verige) za avtomobile, ki vstopijo na Madžarsko. Mejna policija pri vstopu v državo kontrolira, ali imajo vozniki potrebno opremo. V prvih januarskih dnevih so na mejnih prehodih zavrnilo več sto avtomobilov. Odredba velja do preklica.

20 let vrtca v Števanovcih

V Števanovcih so ustanovili otroški vrtec pred 20. leti. Tega dogodka se bodo spomnili 13. januarja s pričetkom ob 13. uri v domačem kulturnem domu, kjer se bodo malčki vrtca predstavili z dvojezičnim programom. V vrtcu, ki ga bodo tudi blagoslovili, so pa pripravili razstavo.

Nove knjige: Avgust Pavel

MOJE OTRPLO STOLETJE

Kulturno društvo štajerskih Slovencev v Avstriji je začelo leta 2003 izdajati Znanstveno zbirko Pavlove hiše, pred kratkim pa je izšla 1. knjiga Literarne zbirke. Za uvodno knjigo nove zbirke so izbrali pesmi Avgusta Pavla, in sicer v treh jezikih: slovenskem, madžarskem in nemškem. Knjiga nosi naslov po prvi pesmi *Moje otrplo stoletje*.

Na zadnje je zbirka Pavlovih pesmi z naslovom *Tako pojem psalme v naročju slepe doline* izšla leta 1999 v prevodu pokojnega prekmurskega duhovnika, prevajalca in pisatelja Lojzeta Kozarja. V knjigi so tudi *Spomini na očeta* hčerke Judit Pavel, vnukinje Veronike Simon *O pesmih mojega starega očeta* in zapis dr. Andrása Bertalana Székelya *Zvesti sin dveh narodov* in zanimivo fotografsko gradivo iz življenja in okolja Avgusta Pavla, deni-

mo s skupino pesnikov in pisateljev, med katerimi je tudi Gyula Illyés, Pavlov obisk pri Sándorju Weöresu in druge fotografije, tudi iz družinskega albuma.

Hči Judit Pavel: »Moj oče je v Sombotel prišel neposredno po prvi svetovni vojni kot profesor latinščine in madžarščine v dekliškem liceju. Rad je poučeval. Njegovi učenci so še desetletja pozneje kot vseživljenjsko doživetje omenjali njegove ure madžarske literature.« Poleg poučevanja je sodeloval tudi pri delu županijskega in mestnega kulturnega društva. Postal je znan malodane po vsej državi kot knjižničar, književnik, etnograf raziskovalec, direktor muzeja, odličen organi-

zator in urednik revije. »V mestu je potekalo živahno literarno življenje, pesmi in romane so začeli pisati uradniki, profesorji, učitelji, duhovniki, novinarji, zdravniki in celo vaški talenti.« Avgust Pavel je začel pisati že v gimnazijskih letih, pesmi je pisal samo v slovenščini, v svojem maternem jeziku. V študentskih letih je oboževal

O pesmih svojega starega očeta, vnukinja Veronika: »Bila sem še študentka, ko sem prvič prebrala pesmi svojega starega očeta Avgusta Pavla. Navduševale so me, čeprav njihov svet ni bil čisto moj. Zdaj že bolje vidim ovire njegovega pesništva, njegov svet pa mi je postal znan in domač... Svojevrstne so tiste pesmi, ki jih je napisal svoji ženi Ireni Benkő.

Večina jih izvira iz leta 1931, ko sta bila v zakonu že 17 let. Pavel je dovolj odkrit, da ne izraža samo popolne sreče ljubezni, ampak opiše tudi utrujenost in krizna razpoloženja.«

András Bertalan Székely je avtor teksta *Zvesti sin dveh narodov* (knjiga s tem naslovom in soavtorstvom Frančka Mukiča je izšla leta 1986). Avgust Pavel je tipičen in hkrati izreden predstavnik človeka z več identitetami. Njegovo življenjsko delo, ugotavlja avtor, je zaradi porekla naj-

bogatejše v slovenskih relacijah. Med jezikovno dediščino sodi predstavitev narečnega glasoslovja rojstne vasi Cankova ter upoštevanje gibanj in zbiranje tamkajšnjega literarnega jezika. »Prvi opiše slovensko jezikovno področje na Madžarskem in ga razdeli na regijske in etnografske enote.«

Osrednji del knjige so Pavlove pesmi, med njimi tudi *Izgubil sem svojo dušo*.

Hej, ljudje!

Izgubil sem dušo!

Ob jami kotanjaste poti

semi je izmiznila iz strganega koša.

Od tedaj je brez lastnika;

Kdo ve, kje zdaj tarna, se potika.

Adyja, vse njegove pesmi je znal na pamet. Njegova prva samostojna pesniška zbirka je izšla leta 1933, ko je bil star 47 let. Izid zbirke je imel živahen odmev, o njegovem pesništvu so pisali na Madžarskem, v Ljubljani, Mariboru, Košicah ... Po mnenju kritika Nemzeti Újság: »Med množico piscev pesmi pravi pesnik.« O Pavlovih pesmih sta pisala celo Miklós Radnóti in Sándor Weöres. Bogata je tudi Pavlova prevajalska bera, med prvimi je prevod povesti Ivana Cankarja Hlapec Jernej in njegova pravica. Pavlovo prevajanje so ocenili »... kot če bi knjigo napisali v madžarščini – pri prevajanju je to največ, za kar se je vredno truditi.«

»TAU STARO NAVADO NEJ MOGO TA NJAT'«

Geste edna porabska balada, štero popejvajo tü, štera od toga guči, ka mladi pojep takšo navado ma, ka po vesi odi, pa deklina büdi. Pa te pride do svoje lüdice, tam ga pa lapec - za volo lübosumnosti - buje.

Lüdje tü mamó »stare navade«. Če pa vse tak delamo, kak je po navadi, tuj pa tam se samí »bujemo«.

Dobro vejmo, ka je dosta vse nej dobro tak, kak delamo. Gda es pride nauvo leto, te vsefale oblübimo. Vej v nauvom leti nauvi žitek začnemo. Vse de ovak, ka smo kaj nej dobro delali. Vej v nauvom leti, vej v nauvom leti...

Lüdam gnesden tuj pa tam slabo vcuj de, nega dela, etak je pa »zranjek« tü nej gvüšen. Kak se branimo? Dostavse vönajdemo za tau, da bi leko preživeli. Preživeli? Ranč tak živeli kak pred tisim, kak tisti, ki dobro slüžijo. Pa te si takše šege tü gor vzemajo, stere so drage pa gor na tau nam škodijo.

Zadnja lejta smo sorazmerno dobro živeli. Edna-edna držina je na leto tri, štiri bujčke masarila pa tau vse pogejla. Tau bi eške nej navola bila, depa znamo, ka je človeki mastna (h)rana nej zdrava. Depa nej se je štelo, pa gnesden pri dostim se tü ne šte. Samo gda tuj boli pa tam boli, te letimo k doktoru se taužit, te požiramo vrastvo. Malo bi mogli v taum blajženom nauvom leti nika ovak delati, kakoli ka gesti trbej. Pa te na sprtolejt pridejo mali tovojnaki, pripelajo na odajo pravce. Te si znauvič glavé vküp potisnemo pa etak mislimo. Gde dva zranimo, tam tretjoga tü skrmimo. Vej pa poleti tü trbej friško mesau. Tau tü dobro vejmo, ka za tau dosta trbej delati, kaj pripauvati tü, ovak je nej vrejdo. Apropo, pripauvati.

Kak gnesden pauvamo? Z umetnim gnojilom (mütrágyával), s šprickanjem, ka naj vse lepši pa baukši pauv baude. Gvüšno, ka se k tomi vcejlak razmejmo tü? Te pa pujči zej tau »hrano«, mi pa njegvo mesau.

Pojmo malo v klejt. Poglednimo, ka mamó tisti, ki kaj pauvamo. Tam se najde lejpi burgundli, šteri je tak velki, ka ga samo pet ali šest lüdi leko vöskübne kak v pravljici, pa te so tam lejpa djaboka, lejpi velki krumplinge, tuj pa tam vino, no pa mrkavca, bejla repa, zimská šalata pa vse dobre. Lejpi pauv. Samo ka je tau vse »s pomočjov« pripauvano, tuj pa tam brez mere. Pa te se tau gnauk samo vse nazaj poklauni.

Gda pa demo k doktoru, te on pravi, ka človeki ta kemizacija strašno škaudi. Zdaj že skur nega takšo, v šterom bi nej bilau kemikalij. Te pa pride oblüba. Vej v nauvom leti mo ovak delo. Domanji gnoj mo nüco, spoj malo kaj mo špricko... Dobro pa vejmo, ka je tau tü leko samo oblüba.

Pa smo te eške nej gučali od toga, ka vse bi nam trbelo oblübiti za tau, ka naj v nauvom leti bole človeški, bole tolerantni, bole verni lüdje baudemo, dobri stariše pa dobra deca. Nej ka bi kogakoli branila, depa tau je istina, ka v pokvarjenom svejti živemo, gde je žmetno pošteni, dober, vörni človek ostati. Depa probajmo. Probajmo malo preobrnauti svoje šege, svoje lagve navade. Ovak nas tau buje.

Irena Barber

er

OTROŠKI

Miki Roš

IZ MOJOGA DNEVNIKA

Ime mi je Janina. Kelko sam stara, vam ne ovadim, ka se takšo deklin ne spitavle. Leko pa vam povejm, ka eške ojdim v šoulo. Dnevnik sam začala pisati zato, naj ne pozabim, ka se mi je zgodilo v dnevaj mojoga življenja.

Na, vej človek ne mora samo tak tapozabiti, ka se njemi je zgodilo. Dapa nigdar se ne vej. Dnevi mojoga življenja so se začali pisati, pa je zato tou moj dnevnik, ka se v njem piše od moji dnevaj.

KAKŠI LEJPI DEN

Po tistom, gda mi je padaškinja Bobica vöovadila, mi je vsikši den lejpi. Ja, dragi moj Dnevnik! Za mene več nega pondeljka, torka, srejde, četrta, petka, sobote pa nedele. Za mene se vsikši den zove lejpi den. Tou je tak od včera tadale. Vej pa mi je vöovadila, kak je Benči spitavo za mene. Ta moja Bobica, najraj bi jo küšnila na lica. Dapa Benčija bi eške raj küšnila.

Zato sam gnes samo nastrgavala, od kec de prišo. Tak sam si brodila, ka pride do mene, me pogledne globko v oči pa po tistom povej:

- Tak se mi vidiš, ka več ne morem brezi tebe. Za mene si na svejti samo eške ti, ti, ti pa niške drugi kak samo ti. Kama koli poglednem, vidim samo tvoje zelene oči, se mi smegejo tvoje jagode, skouzi vöter plešejo tvoji divdji laske,

me bouža tvoj glas. Rad te mam bole, kak si to u sploy stoj leko brodi.

Ja, tou naredi moj Benči, gda se srečava. Dapa gda sam ga zaglednila, je s pajdaši samo šou mimo mene, ranč me je nej pogledno. Trno so bili dobre vole, puni smeja.

Kak tou, ka me je Benči sploy nej vpamet vzeu? Eške üše! Ravno se je, kak če bi me sploy nej bilou na toum svejti!

- Tou je zatoga volo, ka je tak zalübleni v tebe, - mi je tumačila Bobica. - Podje so takšne nature. Gda so najbole zalübleni, se tak delajo, kak če bi njim nika nej bilou. Vörvli ti meni. Sekerati bi se mogla, če bi te Benči pogledno, pa bi nika nej povedo. Če pa se je samo smedjau s padašami, pa se tak delo, ka te ranč ne vidi, tou je naj-

boukše. Gvüšno je do vüj zalübleni v tebe, - mi je vse lepou doj povedala pa eške kcu majütala z rokami.

Kakši lejpi den! Benči je zalübleni v mene! Gda sam ga po tistom znouva vidla, me je eške menje vpamet vzeu. Eške bole se je smedjau s padašami. Boug moj, kak mora biti zalübleni v mene! - Gvüšno, - je prajla Bobica na pouti domou. - Un te je vzeu vpamet. Samo tak vövidi, ka te je sploy nej vzeu vpamet. Bole, kak te ne vzeme vpamet, bole je zalübleni v tebe.

Tou se lepou čuje. Dapa ge bi vseeno raj, ka me stavi pa mi povej vse tisto, kak sam napisala v tebe, dragi moj Dnevnik. Ali, tak je tō vredi, ka me neške vpamet vzeti. Vaaaaaaaj, kak je biu gnes lejpi den!

KAKŠI LEJPI DEN, DAPA ...

Kuman sam čakala, ka v šoulo pridem. Ka ga vidim, un pa ka mene sploy vpamet ne vzeme. Tak mo vejdl, ka je zalübleni v mene. Dapa dragi moj Dnevnik! Pred šoulo je šou mimo mene. Biu je eške sam, brezi padašov. Pogledno me je, kak bi pogledno vsikšoga drugoga. Samo je pravo:

- Zdravo, - pa nika drugo nej in šou tadale.

Skur sam bila fertik od žalosti. Vej je pa nej zalübleni v mene! Tak se ne more pokloniti človek, ka je v tebe zalübleni!

- Ti rejsan nika ne vejš od moškov, - me je na red gemala moja najboukša padaškinja Bobica. - Ka si pa čakala, ka pred teuv na kolena spadne? Takšo moški ne napravijo tak brž. Un se je samo tak delo, kak bi bila zanga kak vsikša druga. Pa se ti je tak poklono tō. Tou samo od toga guči, kak je zalübleni v tebe, - je znouva vse vejdl od lübezni povedati Bobica.

- Dapa tou leko znamenüje, ka je zalübleni v vsikšo deklino, steroj se tak pokloni, - sam jo nej najbolje razmejla. - Ti rejsan nika ne razmejš,

- je gratala nevoulasta. - Un je zalübleni v tebe, ka te inauk ne vzeme vpamet pa te drugo pout vzeme vpamet. Vej je pa tou nej tak komplicirano za razmeti. Nej?

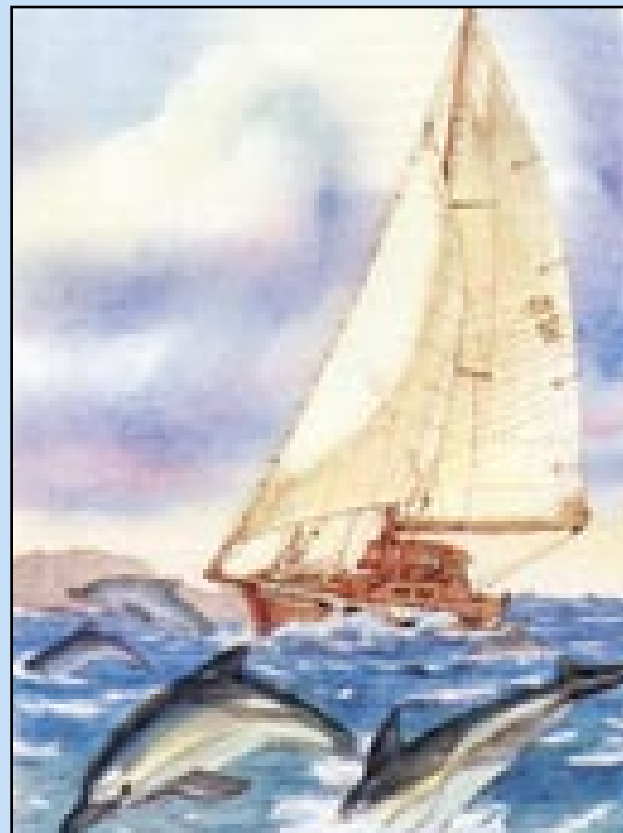
Kak bi nej bilou koplicirano za razmeti! Ali Bobica gvüšno vej, ka guči. Vej je pa una že mejla pojba, s sterim sta odla v kino pa sta se držala za roke. Ge bi tō rada tak bila z Benčinom. Vej se tou gvüšno zgodi. Bobica mi je tak prajla.

Vaaaaaaaj, kak je biu gnes eške eden lejpi den! Vej pa me je Benči kuman vpamet vzeu.

Zgodbe o živalih – 12. januar

Kadar srečaš delfina

KOTIČEK

Kadar na morju srečaš delfina, srečaš prijatelja. »Jaz sem jim dolžan življenje,« pripoveduje Bernard Moitessier, morjeplovce, ki je sam plul okoli sveta. Poslušajte, kaj se mu je zgodilo: »Nekega dne sem na krovu *Joshue* vključil avtomatičnega krmarja in zadremal. Naenkrat so me zbudili čudni kriki. Pogledal sem okrog sebe in zagledal delfine, poskakujoče iz vode na obeh straneh moje ladje. Njihovo vedenje pa se mi je zazdelo nenavadno: namesto da bi se igrali kot ponavadi pred ladijskim kljunom, so ga prehitevali, potem pa se naglo pognali nazaj, kot da hočejo pritegniti mojo pozornost. Začuden sem pogledal na navigacijske instrumente in opazil, da se je veter med tem obrnil in je Joshua zavila iz smeri. Zmaneviral sem ladjo v pravo smer, potem pa si ogledal morjevide: tri milje naprej so bile čeri. Če ne bi bili posegli vmes delfini, bi bil zagotovo doživel brodolom.«

Med ljudmi in delfini zares obstajajo prijateljske vezi, in kakor trdijo znanstveniki, je to prijateljsko vedenje delfinom prirojeno. Kaj pa ljudje? Ali so prijatelji Flipperja, junaka iz TV nadaljevanke?

Opravičilo

V prejšnji številki smo pod članek NEKDANJI BOŽIČ narobe napisali ime in priimek avtorja. Članek je napisal Akoš Dončec, dijak gimnazije v Monoštru. Za napako se mu opravičujemo.

Uredništvo

KAUT

MLAŠEČI

Tikvino olje

Gnauk svejta, gda je ešče tikvino olje nej melo tašo veliko reklamo kak gnesden, ga je lüstvo po Vogrskom spoj nej poznalo. Nücali smo ga samo mi, Slovenci tü v Porabji. Dapa kak je vsigdar več turistov prišlo k nam pa so vösprabali tikvino olje, tak se je začnilo širiti pa nücati po cejlom rosagi. Zdaj že taši tö redijo tikvino olje, gde je prvin nej bila navada, npr. v Örségi. Na gnesden so pa že tak prejkvzeli pa reklamo delajo s tikvinim oljom sami sebi, kak če bi tau oni vönajšli. Mi, Porabci pa z našoga »črnoga zlata« nišoga haska si ne vejmo naprajti. Vejpa že naši starci, gda so minauli sveti trej

Vaugri tö goraprišli, ka je tau olje ranč nej tak lagvo, so že hasek tü meli s tau-ga. Zato ka so že več olja naprajli pa so ga odavali. Gnesden tau več tö nede tak, kak bi trbelo, zato ka iz Slovenije tikvino olje že dosta falejše leko küpi kak pri nas. Zaka? Zato ka tam že vse bola z mašini delajo, menja časa trbej pa je etak te falejše tö. Dapa meni je zato itak tisti olau najbola žmani, šteroga tü pri nas, tak po indašnjom redijo.

K. Holec

krali, so vedli, ka je tü čas za tikvino olje redti. Geseni so goščice vöprabali iz tikvi pa so je na sonci posišili, po tistim so je vöölüpali pa semen djali v peč, naj dobro vöpusene. Tak pa dočas je prišo cajt, so goščice tak süje bile, ka so vse praščale. Kak so začnili stiskavati pa prešati olje, cejla ves je dišala. Največkrat tak bilau, ka sta dvej držini vküpstani pa so vküper šli olau delat, zato ka je etak lekejše bilau. Eden je goščice vküpsemlo, ženske so mejsile pa pražile, moški so se pa pri preši mantrali. Tašoga reda so šunko pa palinko s seuv nesli, zato ka dočas so zgotauvili, je sonce tö dolaodišlo. Tikvino olje so potistim cejlo leto na šalato, gra, kapüsto nücali. Sledkar, gda so že

Sadje, vsak dan!

Zakaj ne pojemo več domačega sadja, se večkrat sprasujejo strokovnjaki za zdravo prehrano.

V tem tempu življenja pogosto pozabljam, da je zdravje doma prav v našem domačem sadju. Na žalost je naše

prehrani, predvsem ko si zaželimo domačnosti? Vsi odrasli, še posebej v vrtcih, v šolah, navajamo otroke in mladino na to, da je predvsem surov sadež zdrav za njihove zobe, skratka za celoten razvoj telesa. Bibličnega sadeža jabolka

sadje, ne vem, zakaj, manj spoštovano od mnogo bolj praznih južnih sadežev ali krompirčkov in podobnega. Dokazano je, da imajo jabolka in hruške nizko kalorično vrednost, zato pa vsebujejo mnogo dragocenih vitaminov, mineralov, zdravih kislin, balastnih snovi, vse tisto, česar človek ne dobi v drugi hrani. V naprednih sadjarskih deželah, kjer daje država veliko za reklamo – sadje, zdravo v prehrani, imajo strokovnjaki drugačno mnenje npr. o jabolkih. Sadje je sestavina mnogih diet, nekateri razvijajo celo posebne metode zdravljenja s sadjem.

Naše sadje, še posebej, če je pridelano v zdravem okolju (brez industrije) s strokovno zaščito, pospešuje ješčnost, prebavo, zmanjša holesterol v krvi itd... Verjetno se še spominjamo naših otroških let, ko smo dobili ob božiču lepo jabolko, ki je bilo skrito v senu. Ves ostali pridelek so predelali, da so lahko ljudje lažje preživeli. Takrat je bilo jabolko sezonski sadež, sodobno pridelovanje in sodobno skladiščenje v hladilnicah pa nam omogoči, da lahko njihovo polno svežino uživamo skozi vse leto.

Zakaj potem ne postane jabolko vsakdanje jabolko v naši

ne smemo zanemarjati, moramo ga spoštovati in uživati! V 100 g jabolk je 85,3 g vode, 0,34 g beljakovin, 0,4 g maščob, 12,6 g ogljikovih hidratov, 1,0 g surovih vlaken, 0,32 g mineralov, 0,035 mg vitamina B1, 0,032 mg vitamina B2, 12,00 mg vitamina C.

Vlado Smodiš, ing. agr.

Porabje

**ČASOPIS
SLOVENCEV NA
MADŽARSKEM**

Izhaja vsak četrtek

**Glavna in odgovorna urednica
Marijana Sukič**

Naslov uredništva:

H-9970 Monošter,

Gárdonyi G. ul. 1.

p.p. 77,

tel.: 94/380-767

e-mail:

porabje@mail.datanet.hu

ISSN 1218-7062

Tisk:

EUROTRADE

PRINT d.o.o.

Lendavska 1

9000 Murska Sobota

Slovenija

Časopis izhaja z denarno pomočjo Urada RS za Slovence v zamejstvu in po svetu ter Javnega sklada za narodne in etnične manjšine na Madžarskem.